

ID: 120837

Dědictví

Ve vztahu k tvrzeným pohledávkám dědice nic nebrání jejich uplatnění i po skočení pozůstalostního řízení vůči třetím osobám žalobou podle části třetí o. s. ř., a to zcela bez zřetele k tomu, zda byly výslovně v pozůstalostním řízení projednány či nikoliv. Úvahy o tom, že v rámci tzv. dědické ingerence musí být v rámci pozůstalostního řízení projednán veškerý majetek zůstavitele, jsou poplatné dřívější právní úpravě účinné do 31. 12. 2013, nadto ani v uvedené době se neuplatňovaly bezvýhradně, neboť např. věřitelé zůstavitele při posuzování míry odpovědnosti dědice za dluhy zůstavitele nebyli vázáni rozsahem aktiv a pasiv uvedených v usnesení o dědictví a mohli prokazovat, že dědicové zatajili nebo neoznačili aktiva nebo naopak nadhodnotili pasiva dědictví a odpovídají za závazky zůstavitele ve vyšší míře, než by odpovídalo usnesení o dědictví. Usnesení o dědictví není ani za současné právní úpravy v rozsahu vymezení jmění zůstavitele (jeho aktiv a pasiv) závazné pro třetí osoby, přičemž paternalistický pohled, podle něhož musí být v pozůstalostním řízení projednán veškerý majetek (vyjma majetku sporného), nemůže obstát i s ohledem na změnu právní úpravy. Tak např. dodatečné projednání pozůstalosti se nyní provádí nikoliv z úřední povinnosti, jako tomu bylo do 31. 12. 2013 podle § 175x o. s. ř. ve znění tehdy účinném, ale jen na návrh některého z dědiců (§ 193 odst. 2 o. s. ř.), rovněž zamlčel-li dědic aktivum či nadhodnotil-li pasivum pozůstalosti, popř. bylo-li aktivum či pasivum pozůstalosti sporné ve smyslu § 172 odst. 2 věta druhá a § 173 in fine z. ř. s., má kupř. nepominutelný dědic právo podat žalobu proti dědici či dědicům o zaplacení či dorovnání povinného dílu, aniž by to samozřejmě bylo podmíněno (dodatečným) autoritativním rozhodnutím o dědickém právu k tomuto jmění. Stejně tak se může tzv. oprávněný (pravý) dědic domáhat vlastnickou žalobou ochrany proti tzv. nepravému dědici a ani on samozřejmě není vázán rozsahem aktiv a pasiv, které byly projednány v pozůstalostním řízení a na něž pomýšlelo usnesení o dědickém právu. Lze tak shrnout, že ve vztahu mezi dědicem či dědici, kterým bylo potvrzeno nabytí dědictví na straně jedné a jinými osobami na straně druhé je pro uplatňování majetkových nároků někdejšího zůstavitele zpravidla nevýznamné, zda byly jako aktiva výslovně projednány v pozůstalostním řízení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 24 Cdo 2900/2025-185 ze dne 29.12.2025)

Nejvyšší soud rozhodl v právní věci žalobkyně a) M. J., zastoupené Mgr. T.U., advokátem, se sídlem v P., a b) R. R., proti žalovanému J. B., zastoupenému JUDr. A.B., advokátem, se sídlem v P., o zaplacení 1 844 999 Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 6 pod sp. zn. 8 C 463/2020, o dovolání žalobkyně a) proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 13. 3. 2025, č. j. 20 Co 368/2023-157, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 13. 3. 2025, č. j. 20 Co 368/2023-157, a dále rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 17. 1. 2023, č. j. 8 C 468/2020-67, pokud jde o jeho výrok o věci samé (výrok I), se v části, kterou bylo rozhodnuto ve vztahu mezi žalobkyní a) a žalovaným zrušují a věc se v tomto rozsahu vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 6 k dalšímu řízení; ve zbývajícím rozsahu se dovolání žalobkyně a) odmítá.

Z odůvodnění:

Předmět rozhodnutí:

Toto rozhodnutí se zabývá otázkou, zda může jediný dědic, jemuž bylo pravomocným usnesením soudu potvrzeno nabytí dědictví, vymáhat v soudním řízení pohledávku zůstavitele z bezdůvodného obohacení za třetí osobou (která nebyla dědicem), a to za situace, kdy takto vymáhaná pohledávka nebyla v pozůstalostním řízení projednána jako aktivum pozůstalosti a její nabytí dědicem nebylo potvrzeno v usnesení o dědickém právu (§ 185 odst. 1 písm. a/ z. ř. s.).

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně a) se podanou žalobou domáhala toho, aby byla žalovanému uložena povinnost zaplatit jí částku 1 844 999 Kč a příslušenstvím, z titulu bezdůvodného obohacení. Žalobkyně a) se na základě závěti stala jedinou dědičkou svého manžela V. S. (dále též „zůstavitel“), který zemřel dne 12. 3. 2020 a o jehož pozůstalosti bylo vedeno řízení před Okresním soudem Praha-západ pod sp. zn. 20 D 285/2020. V rámci dědického řízení bylo zjištěno, že zůstavitel měl veden účet u peněžního ústavu – České spořitelny, a. s. K tomuto účtu vedeného pro zůstavitele měl žalovaný v období od 4. 5. 2018 do 22. 1. 2019 dispoziční oprávnění a v období od 21. 5. 2018 do 15. 1. 2019 z tohoto účtu v hotovosti vybral peněžní prostředky ve výši 1 844 999 Kč, a to údajně bez jakéhokoli právního důvodu. Tímto jednáním se žalovaný podle mínění žalobkyně a) bezdůvodně obohatil na úkor zůstavitele. Žalobkyně a) jako jediná dědička vstoupila do práv a povinností zůstavitele, tedy i do práva domáhat se po žalovaném vydání bezdůvodného obohacení. Aktivní legitimace žalobkyně b), která do řízení v jeho průběhu přistoupila (z níž uvedených důvodů) je dána jejím postavením nepominutelné dědičky zůstavitele.

2. Obvodní soud pro Prahu 6 (dále jen „soud prvního stupně“), který vyjevil účastníkům při jednání konaném dne 14. 12. 2021 právní názor o tom, že za další dědičku zůstavitele považuje vedle žalobkyně a) ještě žalobkyni b), která byla tzv. nepominutelným dědicem, na základě čehož k návrhu žalobkyně do řízení vstoupila na žalující straně žalobkyně b), posléze rozsudkem ze dne 17. 1. 2023, č. j. 8 C 463/2020-67, žalobu obou žalobek zamítl (výrok I) a uložil žalobkyním nahradit žalovanému náklady řízení ve výši 135 520 Kč.

3. V řízení soud prvního stupně vycházel z následujících skutkových zjištění: Zůstavitel V. S., zemřel dne 12. 3. 2020. K předběžnému šetření se dostavila pozůstalá družka A. B. a pozůstalá dcera R. R. (žalobkyně b/), mezi kterými zůstalo sporné, zda zůstavitel žil s družkou od roku 2018 či od roku 2016. K dalšímu jednání, které proběhlo před soudním komisařem dne 19. 5. 2020, kam se dostavila dědička ze závěti M. J. (dále též „žalobkyně a/“) a pozůstalá dcera R. R. (dále též „žalobkyně b/“) bylo zopakováno, že zůstavitel zanechal závět a prohlášení o vydědění, sepsané ve formě notářského zápisu dne 25. 3. 1993 JUDr. Václavem Halbichem, ve které povolal za univerzální dědičku žalobkyni a) a vydědil žalobkyni b). Ty obě závěť uznaly za pravou a platnou, avšak svorně prohlásily, že nejsou dány důvody vydědění uvedené v prohlášení o vydědění, avšak nedůvodně vydědění žalobkyně b) současně uplatnila právo na povinný díl. Z výpisu z účtu zůstavitele vedeného u České spořitelny, a. s. vyplynulo, že v období od 1. 1. 2006 do 12. 3. 2020 došlo k výběrům v hotovosti. Na dotaz ve věci činného soudního komisaře, jaká osoba konkrétně provedla uvedené výběry a bezhotovostní převody, a kdo je „vlastníkem účtu“, na který byly poukázány prostředky zůstavitele, Česká spořitelna, a.s. dne 11. 8. 2020 sdělila, že dotazované výběry od 21. 5. 2018 do 15. 1. 2019 provedl žalovaný. Žalobkyně b) dala dne 15. 10. 2020 podnět k zařazení pohledávky zůstavitele vůči žalovanému do aktiv pozůstalosti, když dle jejího názoru se měl žalovaný těmito výběry peněžních prostředků bezdůvodně a neoprávněně obohatit. Soud prvního stupně dále zdůraznil, že na základě společného prohlášení „dědiců“ byl sepsán „seznam aktiv a pasiv pozůstalosti“. Obě nynější žalobkyně k dotazu soudního komisaře, zda mezi účastníky zůstalo sporné, zda do aktiv a pasiv pozůstalosti patří nějaký další majetek, výslovně uvedly, že nikoliv. Shodly se na čisté hodnotě pozůstalosti ve výši 227 860,9776 Kč. Účastnice pozůstalostního řízení a nynější žalobkyně) k výslovnému dotazu dále

prohlásily, že uvedly všechny údaje o majetku a dlužích zůstavitele, které jim jsou známy, že nic o majetku a dlužích zůstavitele nezamítly a souhlasily s oceněním majetku uvedeném v soupisu aktiv pozůstalosti. Dne 2. 2. 2021 bylo vydáno Okresním soudem Praha-západ usnesení č. j. 20 D 285/2020-110, kterým byla určena obvyklá cena aktiv pozůstalosti, výše pasiv pozůstalosti a čistá hodnota pozůstalosti a bylo potvrzeno, že veškerý majetek zůstavitele nabyla /jediná/ dědička ze závěti M. J. s tím, že odpovídá za pasiva pozůstalosti, tj. náklady pohřbu, které hradila A. B., a dále byla schválena dohoda o vypořádání povinného dílu, podle které dědička M. J. vyplatí nepominutelné dědičce R. R. odbytné na úhradu jejího povinného dílu částku 57 162 Kč. „Sporná pohledávka“ na vydání bezdůvodného obohacení vůči žalovanému nebyla do aktiv dědictví „se souhlasem obou dědiček na základě jejich výslovného prohlášení“ zařazena.

4. V rovině právního posouzení soud prvního stupně uvedl, že žalobkyně se v rámci dědického řízení „shodly na tom, že pohledávka z titulu bezdůvodného obohacení vůči žalovanému do pozůstalosti nepatří“. Jelikož nebyla pohledávka do pozůstalosti „zařazena“, není splněna podmínka spornosti této pohledávky mezi dědici, soud tak nemůže rozhodovat o žalobě na plnění podané podle § 189 odst. 2 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z. ř. s.“). Mimo dědické řízení se může účastník řízení o dědictví domáhat svého práva k majetku nebo dluhům zůstavitelem jen v těch případech, kdy do aktiv a pasiv dědictví nebyly zařazeny v důsledku postupu podle § 172 odst. 2 z. ř. s., tedy zůstaly mezi dědici spornými. Soud prvního stupně proto uzavřel, že žalobkyně nejsou ve věci aktivně legitimovány, jelikož se pohledávka na vydání bezdůvodného obohacení vůči žalovanému nestala sporným aktivem dědictví a žalobkyně tak nejsou nositelkami zažalovaného „vlastnického práva“ (míněno zřejmě k pohledávce). Sporná pohledávka za žalovaným nebyla v řízení o pozůstalosti uplatněna a „vlastnictví“ k ní nebylo potvrzeno žádnému z „dědiců“. Pokud by bývala pohledávka do dědictví přihlášena, a pro její spornost by k ní nebylo přihlíženo, mohly se žalobkyně domáhat svého práva obecnou občanskoprávní žalobou.

5. Městský soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) na základě odvolání podaného žalobkyní a) a žalobkyní b) v záhlaví označeným rozhodnutím rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Přisvědčil jeho závěrům učiněným s odkazem na judikaturu a znovu upozornil, že je nutné rozlišovat mezi nabytím dědického práva podle § 1475 o. z. a nabytím dědictví jakožto vlastnického práva ke zděděnému majetku, k němuž dochází s konstitutivními účinky ex nunc právní mocí usnesení o nabytí dědictví ve smyslu § 1670 o. z. Není možné určit vlastnictví věci, náležející do dědictví, vůči které nebylo vlastnictví „potvrzeno“, mimo rámec řízení o pozůstalosti (potud odvolací soud odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 5013/2008 a rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1826/2004). Stejně tak není možné, aby se dědic domáhal zaplacení pohledávky zůstavitele, která nebyla zařazena do aktiv dědictví a ani nebyla v rámci pozůstalostního řízení prohlášena její spornost. Odvolací soud tak uzavřel, že žalobkyně a) předmětnou pohledávku v rámci dědictví po zůstaviteli nenabyla a nejedná se ani o spornou pohledávku ve smyslu ustanovení § 172 odst. 2 věta druhá z. ř. s., tím pádem nebyla naplněna podmínka pro uplatnění práva dědice žalobou podle § 189 odst. 1 z. ř. s. Nadto ještě odvolací soud doplnil, že žalobkyně a) má možnost požádat o dodatečné projednání pohledávky jako aktiva dědictví a až poté, co bude postaveno najisto, že pohledávka je součástí dědictví, se může domáhat jejího zaplacení. Žalobkyně b) v tomto případě nemohla být aktivně legitimována, jelikož nemá postavení dědičky zůstavitele, nýbrž jako tzv. neopomenutelný dědic (potomek zůstavitele) je toliko věřitelem dědice.

II. Dovolání a vyjádření k němu

6. Rozsudek odvolacího soudu žalobkyně a) napadla dovoláním v celém jeho rozsahu, jeho přípustnost spatřuje v tom, že odvolací soud posuzoval otázku, zda v případě jediného dědice, který „neměl objektivní možnost v rámci dědického řízení pohledávku zařadit mezi aktiva jako spornou“,

neboť neexistoval jiný dědic, který by její existenci nebo výši mohl zpochybnit, je podmínkou jeho aktivní věcné legitimace k podání žaloby na plnění vůči třetí osobě (dlužníku zůstavitele, který nebyl dědicem) skutečnost, že pohledávka byla předmětem projednání v řízení o pozůstalosti, případně, že nebyla projednána ani v řízení o dodatečném projednání pozůstalosti podle § 192 z. ř. s., neboť uvedená otázka podle jejího názoru dosud nebyla v judikatuře Nejvyššího soudu vyřešena.

7. Žalobkyně a/ (dále též jen „dovolatelka“) nesouhlasí s právními závěry soudů nižších stupňů, které jsou postaveny na využití mechanismu označení pohledávky za spornou. V případě, že existuje pouze jediný dědic, který nemá s kým pohledávku zpochybnit, postrádá tento mechanismus svoji funkci, spor o aktivum mezi dědici totiž z podstaty věci nemůže existovat. Dle dovolatelky je nevhodné vykládat ustanovení § 172 odst. 2 věta druhá z. ř. s. ve vztahu ke třetím osobám, ustanovení totiž zcela zřetelně cílí na spornost mezi dědici. Upozorňuje na to, že v jejím případě, kdy byla jedinou dědičkou ze závěti a žalovaný nebyl účastníkem pozůstalostního řízení, nemohlo objektivně dojít k označení pohledávky za spornou. Neexistence procesní protistrany v „dědickém řízení“, která by mohla s pohledávkou „nesouhlasit“ tedy znamená i nemožnost postupu podle § 172 odst. 2 z. ř. s. Dále dovolatelka poukazovala na to, že v době dědického řízení mohla mít jako dědic pouze matnou představu o tom, zda a jaké pohledávky mohl zůstavitel mít. Na základě dostupných informací věděla pouze, že došlo k nějakým transakcím ve prospěch žalovaného a že při absenci právního důvodu by mohla existovat pohledávka na vydání bezdůvodného obohacení. Takové posouzení však nebylo možné provést v „dědickém řízení“. Dovolatelka tak shrnuje, že se v daném případě jednalo o pohledávku nikoli spornou, nýbrž nejistou, kterou nebylo možné do „dědictví“ zařadit. Poslední výtkou dovolatelky vůči postupu soudu prvního stupně je absence poučení ze strany soudu. Její žaloba byla zamítnuta z důvodu neuplatnění procesního práva, konkrétně absence postupu podle § 192 z. ř. s. před tím, než byla podána nyní projednávaná žaloba. Dovolatelka měla za to, že o tomto procesním právu měla být již soudem prvního stupně poučena, vzhledem k tomu, že k tomu ale nedošlo, považuje vytýkanou skutečnost za vadu řízení. Navrhovala tedy, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

8. K podanému dovolání se podrobně vyjádřil žalovaný, který je považoval za nepřipustné. Dovolací důvod žalobkyně a) je ve svém jádru postaven na tvrzené faktické nemožnosti uplatnění předmětné pohledávky v „dědickém řízení“ v důsledku nedostatku informací, což je ve své podstatě otázka spíše skutková, nežli otázka právní. Nadto žalovaný dodal, že žalobkyni a) ani žalobkyni b) nechyběly informace nezbytné k vymezení pohledávky, která je předmětem tohoto sporu. Nezbytné informace se totiž žalobkyně dozvěděly již dne 11. 8. 2020 z dopisu České spořitelny, a. s. doručenému soudní komisařce v rámci „dědického řízení“. Z obsahu tohoto dopisu bylo zřejmé, kdy a kdo uskutečnil výběry z účtu a v jakém rozsahu. V době společného prohlášení žalobkyně a) a žalobkyně b) ze dne 2. 2. 2021 disponovala žalobkyně a) dostatečnými informacemi k tomu, aby byla schopná pohledávku v „dědickém řízení“ uplatnit. Dále žalovaný upozornil na to, že není pravdivé tvrzení dovolatelky, že v „dědickém řízení“ vystupovala jako jediný dědic. V dědickém řízení totiž byly dvě dědičky, a to žalobkyně a) jako závětní dědička a žalobkyně b) jako zákonná dědička. Obě žalobkyně se v dědickém řízení shodly na tom, že nebyly dány důvody vydědění žalobkyně b). Konečně má žalovaný za to, že na otázku dovolatelky poskytuje jednoznačnou odpověď sám zákon a není prostor pro jiný výklad, než jaký provedl Městský soud v Praze v bodě 3 odůvodnění napadaného rozhodnutí. V tomto případě bylo tedy jediným správným a zákonem předvídaným postupem uplatnění pohledávky za žalovaným v průběhu „dědického řízení“ v rámci aktiv pozůstalosti některou ze žalobkyň. Tím, že žádá ze žalobkyň tak nečinila, ačkoli takovému postupu nic nebránilo, nemůže se dovolatelka s ohledem na zásadu *vigilantibus iura scripta sunt* domáhat zhojení svého pochybení až v rámci nynějšího dovolacího řízení. Navíc dovolací soud ve vztahu k předestřené otázce poskytuje ustálenou judikaturu a soudy nižších stupňů rozhodly v souladu s ní. K dovolatelkou tvrzené vadě v podobě údajně absentující poučovací povinnosti soudu ve vztahu k dodatečnému projednání dědictví žalovaný uvedl, že soudy nemají povinnost poučovat účastníky řízení o možnosti postupu v souvislosti

s projednávanou věcí, který se s ohledem na okolnosti projednávané věci jeví být jednoznačně bezúspěšným. Absence takového poučení tedy rozhodně nelze posuzovat jako vadu v postupu soudu. Žalovaný proto navrhoval, aby Nejvyšší soud dovolání žalobkyně zamítl, popřípadě odmítl.

III. Přípustnost dovolání

9. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2022 (viz čl. II a XII zákona č. [286/2021](#) Sb.), (dále jen „o. s. ř.“).

10. Dovolání bylo podáno včas (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení, za splnění podmínky § 241 o. s. ř.

11. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

12. Dovolání není objektivně přípustné v rozsahu, v němž je napadán výrok II rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn ve vztahu mezi žalobkyní a) a žalovaným nákladový výrok II rozsudku soudu prvního stupně a dále v té části, kterou odvolací soud rozhodl o nákladech odvolacího řízení ve vztahu mezi žalobkyní a) a žalovaným. To proto, že zákon nyní podání mimořádného opravného prostředku v podobě dovolání proti výrokům o nákladech řízení nepřipouští (§ 238a odst. 1 písm. h/ o. s. ř.). Uvedené ale neznamená, že dovolací soud není oprávněn i tyto akcesorické výroky v potřebném rozsahu zrušit, shledá-li důvody ke zrušení některého z výroků o věci samé. Nicméně žalobkyně a) napadla výslovně i nákladový výrok rozsudku odvolacího soudu, a to jak v té části, která se týkala její platební povinnosti (kde je dovolání objektivně nepřípustné z důvodů výše uvedených), tak i v rozsahu, jež se ovšem týkal platební povinnosti žalobkyně b).

13. Z obecného závěru, že k dovolání jsou legitimováni účastníci řízení, nelze dovozovat, že by dovolání mohl podat každý účastník řízení. Z povahy dovolání jakožto opravného prostředku plyne, že dovolání může podat jen ten účastník, kterému nebylo rozhodnutím odvolacího soudu plně vyhověno, popř. kterému byla tímto rozhodnutím způsobena jiná určitá újma na jeho právech. Rozhodujícím přitom je výrok rozhodnutí odvolacího soudu, protože existenci případné újmy lze posuzovat jen z procesního hlediska, nikoli podle hmotného práva, neboť pak by šlo o posouzení důvodnosti nároku ve věci samé. Při tomto posuzování také nelze brát v úvahu subjektivní přesvědčení účastníka řízení, ale jen objektivní skutečnost, že rozhodnutím soudu mu byla způsobena určitá, třeba i ne příliš významná újma, kterou lze odstranit zrušením napadeného rozhodnutí. Oprávnění podat dovolání tedy svědčí jen tomu účastníku, v jehož neprospěch vyznívá poměření nejpříznivějšího výsledku, který odvolací soud pro účastníka mohl založit svým rozhodnutím, a výsledku, který svým rozhodnutím skutečně založil, je-li zároveň způsobená újma odstranitelná tím, že dovolací soud napadené rozhodnutí zruší (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 1997 sp. zn. 2 Cdon 1363/96 a ze dne 1. 6. 2000, sp. zn. 31 Cdo 2675/99). Podala-li tak žalobkyně a) dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu, v části, jímž bylo rozhodnuto o povinnosti zaplatit náklady řízení žalobkyni b), je zřejmé, že k tomu nebyla oprávněna, neboť se její osoby tato část výroku, na rozdíl od žalobkyně b), vůbec netýkala (pozn. ke vzájemnému vztahu žalobkyň a/ a b/ viz dále). Podané dovolání tak není v této části subjektivně přípustné.

14. Nejvyšší soud vychází z toho, že uvádí-li žalobkyně a), že rozsudek odvolacího soudu v jeho výroku o věci samé (výrok I) napadá „v jeho části“, má tím zřejmě na mysli tu část, která se vztahuje k její osobě a nikoliv již k žalobkyni b). K tomu Nejvyšší soud vede její důsledný procesní postoj v řízení, kdy v jeho průběhu opakovaně zdůrazňovala, že žalobkyně b) se vůbec neměla řízení účastnit,

když do řízení byla zatažena jen v důsledku právního názoru, který přdestřel soud prvního stupně. Nejvyšší soud proto výrok o věci samé rozsudku odvolacího soudu bude dále přezkoumávat jen ve vztahu k žalobkyni a) a nikoliv již k žalobkyni b). Bude dále ukázáno, že procesní postup soudu prvního stupně nebyl v tomto směru správný, což se obnažuje nakonec i tím, že přestože žalobkyně b) přistoupila do řízení jako další účastnice na žalující straně, nebyl již této skutečnosti uzpůsoben výrok I rozsudku soudu prvního stupně, když ten žalobkyni b) nejenže nepřiznával žádné právo, ale neukládal jí ani žádnou povinnost (např. k plnění).

15. Z uvedených důvodů se Nejvyšší soud dále zabýval již jen výrokem o věci samé a v důsledku toho i nákladovými výroky, jen pokud se vztahovaly na úpravu poměrů mezi žalobkyní a) a žalovaným.

16. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

17. V projednávané věci záviselo rozhodnutí odvolacího soudu na vyřešení právní otázky, zda má jediný (tzv. „univerzální“) dědic práv a povinností zůstavitele aktivní věcnou legitimaci k podání žaloby na vydání finančních prostředků tvrzeně odčerpaných (údajně bez prokazatelného právního důvodu) z účtu vedeného na jméno zůstavitele za jeho života a jakou roli při řešení dané otázky hraje to, že příslušná pohledávka nebyla jako aktivum v řízení o pozůstalosti projednána a její nabytí tak nebylo jedinému dědici potvrzeno. Dovolání shledal Nejvyšší soud ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. v uvedeném rozsahu přípustným, neboť při řešení dané otázky se odvolací soud (a před ním též soud prvního stupně) odchýlil od judikatury Nejvyššího soudu.

IV. Důvodnost dovolání

18. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které Nejvyšší soud provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), striktně vázán důvody v dovolání vymezenými (§ 242 odst. 3 věta první o. s. ř.), dospěl k závěru, že dovolání žalobkyně a) je zcela opodstatněné.

19. Především Nejvyšší soud nesdílí právní posouzení soudu prvního stupně, který do svých úvah opakovaně promítl též žalovaný, pokud žalobkyni b) svorně považovaly za „dědičku“ zůstavitele. Nejvyšší soud již v rozsudku ze dne 30. 7. 2018, sp. zn. 21 Cdo 4392/2017, zdůvodnil, že „zpochybňuje-li nepominutelný dědic důvodnost vydědění, ale současně uznává pravost a platnost závěti zůstavitele, nevzniká spor o dědické právo“. Dnes je již v teorii i praxi bezvýhradně přijímána úvaha, že tzv. nepominutelný dědic není ve skutečnosti dědicem zůstavitele. Naopak zcela správně uvažoval odvolací soud, který implicitně přihlédl k závěrům vyplývajícím z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2021, sp. zn. 24 Cdo 2236/2020, uveřejněného (za účelem sjednocení rozhodovací činnosti soudů nižších stupňů) pod číslem 13/2023 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, podle nichž na základě „současné hmotněprávní úpravy nepominutelný dědic, na kterého zůstavitel v pořízení pro případ smrti nepamatoval, již nemůže požadovat odpovídající podíl na dědictví, jako tomu bylo dříve. Jeho ochrana, nezpochybňuje-li platnost takového pořízení, spočívá v tom, že má (obligační) právo na peněžní částku rovnající se hodnotě jeho povinného dílu. Stejně postavení má nepominutelný dědic, kterého zůstavitel vydědil, avšak vydědění se ukázalo jako nedůvodné [zákon v § 1650 odst. 1 věta první zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“) nepřesně hovoří o „neplatném vydědění“], což platí samozřejmě i tehdy, jestliže bezdůvodnost

vydědění není mezi nepominutelným dědicem a v úvahu přicházejícími dědici zůstavitele sporná. Lze tedy uzavřít, že žalobkyně a) byla jediná dědička po zůstaviteli, tedy nebylo-li zde plurality dědiců, nemohl, jak právem namítáno v dovolání, ani pojmově vzniknout skutkový spor o rozsah aktiv nebo pasiv pozůstalosti dle § 172 odst. 2 věta druhá nebo § 173 věta druhá z. ř. s. Takový spor připadá v úvahu jedině za podmínek, že si činí nárok na pozůstalost nebo podíl z ní jako dědicové nejméně dvě osoby (k tomu srovnej též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 11. 2023, sp. zn. 24 Cdo 2859/2023). „Neplatně“ [přesněji nedůvodně] vyděděná žalobkyně b) přitom v pozůstalostním řízení nepožadovala podíl na pozůstalosti náležející jen dědicům zůstavitele, ale (správně) se dožadovala vůči žalobkyni a) jako jediné dědičce jen výplaty své peněžité pohledávky odpovídající tzv. povinnému dílu [jak plyne z § 1650 zákona č. 89/29012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“)]. K uvedenému zbývá jen dodat, že v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 11. 2023, sp. zn. 24 Cdo 2330/2023, uveřejněném pod číslem 84/2024 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, bylo na dané téma ještě dovysvětleno, že z (omezeného) účastenství v pozůstalostním řízení dle ustanovení § 113 z. ř. s. nepominutelnému dědici nevyplývá oprávnění zpochybňovat zjištěná aktiva pozůstalosti po zůstaviteli, nýbrž nepominutelný dědic může (jen) vznášet námitky a podávat opravné prostředky pouze stran ocenění majetku, který byl do aktiv pozůstalosti již zahrnut. Úvahy soudů nižších stupňů o „spornosti“ pohledávky proto správné nejsou a nemohou být od nich odvíjeny pro žalobkyni a) žádné hmotně-právně nepříznivé následky. Nadto soudy obou nižších stupňů nedocenily, že judikatorní úvahy dovolacího soudu ohledně „skutkové spornosti“ aktiv a pasiv a z toho plynoucí výluka z obligatorní potřeby dodatečného projednání pozůstalosti se týkala jen vztahu mezi sporujícími se dědici (§ 189 odst. 1 z. ř. s.), nikoliv sporů mezi dědici či některým z dědiců na straně jedné a třetí osobou na straně druhé; o takový spor jde přitom i v přítomné věci.

20. Smrtí zůstavitele vzniká dědické právo, které poskytuje dědici (dědicům) právo na pozůstalost nebo na poměrný díl z ní a na nabytí dědictví (srov. § 1475 odst. 1 a 3 a § 1479 větu první o. z.). Právní úprava dědického práva vychází z principu ingerence státu při nabývání dědictví; a stanoví, že pozůstalost po každém zůstaviteli musí být projednána a rozhodnuta soudem. Soud řízení o pozůstalosti zahajuje i bez návrhu. V řízení o pozůstalosti má být projednáno (s výjimkou majetku a dluhů, o nichž zákon stanoví, že se k nim v řízení o pozůstalosti nepřihlíží), veškeré jmění zůstavitele patřící do pozůstalosti, poté soud potvrzuje nabytí dědictví. Podle usnesení soudu o dědictví se nabývá dědictví (s výjimkou nabytí dědictví následným dědicem) vždy s účinností ke dni vzniku dědického práva (rozuměj k okamžiku smrti zůstavitele), k tomu viz i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2023, sp. zn. 24 Cdo 586/2023.

21. Řízení o pozůstalosti má za cíl především zjistit, komu svědčí dědické právo (kdo se má stát zůstavitelovým dědicem nebo zda majetek připadne státu jako tzv. odúmrtí), potvrdit nabytí dědictví jedinému dědici (státu) nebo vypořádat jmění zůstavitele (s výjimkou majetku a dluhů, o nichž zákon stanoví, že se k nim v řízení o pozůstalosti nepřihlíží), tj. rozdělit je mezi více dědiců.

22. V době od smrti zůstavitele až do rozhodnutí o dědictví pravomocným usnesením soudu tu nemůže být jistota, s jakým výsledkem řízení o pozůstalosti skončí (zejména kdo se stane zůstavitelovým dědicem a jak bude vypořádáno dědictví mezi více zůstavitelovými dědici). Zanechal-li zůstavitel více dědiců, projevuje se stav, jaký tu vzniká v době od smrti zůstavitele až do pravomocného rozhodnutí soudu o dědictví, také v jejich vzájemných vztazích k majetku patřícímu do pozůstalosti. Musí být vzato v úvahu, že rozhodnutí soudu o dědictví má sice účinky ke dni smrti zůstavitele, avšak do právní moci rozhodnutí o dědictví (jen) není jisté, jak budou jejich práva a povinnosti k dědictví upravena. Uvedený „zvláštní“ vztah dědiců k zůstavitelovu majetku má mimo jiné za následek, že až do právní moci usnesení soudu o pozůstalosti jsou dědici považováni za vlastníky celého majetku patřícího do pozůstalosti (všech věcí a majetkových práv zůstavitele) a že z právních úkonů týkajících se věcí nebo majetkových práv patřících do pozůstalosti jsou oprávněni a povinni vůči jiným osobám společně a nerozdílně, přičemž jejich dědický podíl vyjadřuje míru, jakou

se navzájem podílejí na těchto právech a povinnostech. Ve sporech s jinými osobami, týkajících se věcí nebo majetkových práv patřících do pozůstalosti, se uvedený vztah dědiců k zůstavitelovu majetku projevuje tím, že mají postavení tzv. nerozlučných společníků (§ 91 odst. 2 o. s. ř.), neboť jde o taková společná práva a povinnosti, že se rozhodnutí ve sporu musí vztahovat na všechny dědice (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu, sp. zn. 21 Cdo 1820/99, jehož závěry jsou plně aplikovatelné i za současné právní úpravy, srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2021, sp. zn. 22 Cdo 2957/2020, uveřejněný pod číslem 92/2021 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní) a uplatní se – mutatis mutandis – i v případě jediného dědice (který tak je oprávněn vymáhat pohledávky zůstavitele jako osoba spravující pozůstalost, a to i předtím, než došlo k rozhodnutí o dědickém právu).

23. Podle § 185 odst. 1 písm. a) z. ř. s. v rozhodnutí o dědictví soud s účinností ke dni vzniku dědického práva potvrdí nabytí jedinému dědici.

24. Stěžejní je v tomto případě vzít na zřetel, že dědické právo spočívá na principu přechodu práv a povinností ze zůstavitele na dědice přímo ze zákona (ex lege), a to zásadně okamžikem smrti zůstavitele, není-li výjimečně stanoveno jinak (kupř. nabytí dědického práva je podmíněno splněním podmínky nebo doložením času apod.). Platná právní úprava totiž nevyžaduje, aby dědic učinil projev vůle směřující k přijetí dědictví (např. podal dědickou přihlášku), ani aby bylo vydáno konstitutivní rozhodnutí příslušného orgánu (např. rozhodnutí soudu o odevzdání pozůstalosti). Neuplatňuje se tu tedy tzv. princip adiční, tedy že dědictví se nabyvá až na základě podaných dědických přihlášek formou odevzdání pozůstalosti dědicům pravomocným rozhodnutím soudu (v době mezi úmrtím a odevzdáním dědictví v takovém případě přetrvává tzv. ležící pozůstalost a na pozůstalostní majetek se v zásadě hledí, jako by patřil ještě zůstaviteli), nýbrž zákonodárce, obdobně jako tomu bylo v případě zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, účinného do 31. 12. 2013, zakotvil princip delační. Okamžik nabytí dědictví tak i podle nynější zákonné koncepce nastává již smrtí zůstavitele, který je shodný s nápadem dědického práva, srov. § 1479 o. z., podle něhož dědické právo vzniká smrtí zůstavitele [srov. ve starší teorii TILSCH, Emanuel. Rakouské právo občanské: Právo dědické. Praha: Všeherd, 1911, s. 8, v novější pak FIALA, Roman, BEEROVÁ, Kamila. In FIALA, DRÁPAL a kol: Občanský zákoník IV., 2015, s. 30 (§ 1479 ObčZ). Také další autoři vycházejí z toho, že smrt zůstavitele je (jediný) okamžik, kterým dědic jako subjekt dědického práva (§ 1475 odst. 3 o. z.) získává pozici dědice, srov. MELZER, Filip. § 1479. In: MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. Občanský zákoník § 1475-1720. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2024, s. 107, marg. č. 9.)].

25. K uvedenému závěru se hlásí i aktuální judikatura Nejvyššího soudu, která doplňuje, že dědické právo ve smyslu § 1475 o. z., jež dědici vzniká smrtí zůstavitele (§ 1479 o. z.), není právem na pozůstalost bez dalšího. Dědické právo je jen titulem k nabytí pozůstalosti, neboť zůstavitelovým dědicem se stává a dědictví nabyvá jen ten, o němž to stanoví pravomocné rozhodnutí (požůstalostního) soudu, tj. ten, komu bylo usnesením o dědictví potvrzeno nabytí dědictví (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2022, sp. zn. 29 Cdo 3782/2020), což samozřejmě platí s výhradou případných nároků tzv. oprávněného či pravého dědice. Posledně uvedený závěr však nic nemění na tom, že podle výsledků dokazování je to právě žalobkyně a), která je jediným dědicem zůstavitele (osobou, již bylo potvrzeno nabytí dědictví usnesením požůstalostního soudu), přičemž jeho univerzálním právním nástupcem se samozřejmě stala zpětně s účinky ex tunc, tj. ke dni smrti zůstavitele. Současná právní úprava (s výjimkou případu, kdy je nepatrný majetek zůstavitele za současného zastavení požůstalostního řízení vydáván vypraviteli pohřbu či státu) totiž po smrti zůstavitele nepočítá s tím, že by tu nebylo kontinuity mezi právním postavením zůstavitele a jeho dědice (tedy např. že by pozůstalost stále patřila zemřelému zůstaviteli nebo že by dokonce byla tvořena věcmi tzv. bez pána).

26. Je zřejmé, že dědické právo i nadále spočívá rovněž na principu přechodu těch majetkových práv a povinností zůstavitele, které smrtí zůstavitele nezanikají, na právní nástupce (ust. § 2009 o. z.).

Jedná se samozřejmě i o majetkový nárok zůstavitele (majitele účtu) na peněžité plnění z titulu bezdůvodného obohacení, který není vázán pouze na jeho osobu (ust. § 2009 odst. 2 o. z.), a proto jeho smrtí nezanikl, a to bez ohledu na to, že jej za svého života u soudu neuplatnil (k tomu podrobněji srov. závěry uvedené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2002, sp. zn. 25 Cdo 2393/2000).

27. Děděním vstupuje jediný dědic zemřelého majitele běžného účtu do všech jeho práv (i povinností), tedy i do práva na plnění v podobě zaplacení finančních prostředků odčerpaných tvrzeně neoprávněně z účtu za života jeho majitele osobou, které majitel sice udělil plnou moc k nakládání s peněžními prostředky na účtu (tzv. disponent), avšak která (dosud) neprokázala právní důvod k jejich čerpání (k tomu srovnej právní názor vyjádřený např. v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2015, sp. zn. 28 Cdo 3832/2014, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 11. 2015, sp. zn. 28 Cdo 2316/2015, podle nichž ve vztahu mezi majitelem účtu a disponentem pouhá existence dispozičního oprávnění nepředstavuje sama o sobě a bez dalšího právní titul pro přesun majetkových hodnot; proto má-li být vyloučen vznik bezdůvodného obohacení žalovaného (obohaceného), je nutno analyzovat právní vztahy mezi dotčenými subjekty a zkoumat, zda se naznačený přesun majetkových hodnot mohl opírat o adekvátní právní důvod, například v podobě účinné smlouvy).

28. Z pohledu aktivní legitimace dědice [žalobkyně a) jakožto jediného dědice ze závěti, kterému bylo potvrzeno pravomocným usnesením nabytí celého dědictví] k podání žaloby o zaplacení pohledávky zůstavitele vzniklé za jeho života vůči osobě s dispozičním oprávněním k jeho účtu proto není (ani nemůže být) významné - z důvodu vstupu dědice do práv a povinností zemřelého majitele běžného účtu ke dni smrti zůstavitele - zda pohledávka byla v řízení o pozůstalosti jmenovitě zařazena do majetku zůstavitele (jeho aktiv), anebo zda bylo (obecně) stanoveno, že aktiva pozůstalosti tvoří práva a povinnosti zůstavitele jako majitele účtu.

29. Ustálená soudní praxe totiž dovozuje, že jelikož se dědictví nabývá smrtí zůstavitele, dědici (nyní osoby spravující pozůstalost) jsou oprávněni uplatnit nárok na vydání bezdůvodného obohacení dokonce i před tím, než bylo pravomocně rozhodnuto o vypořádání dědictví (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2006, sp. zn. 33 Odo 1277/2004), nebo že jediný dědic zůstavitele (dnes za podmínky, že spravuje pozůstalost) je i před skončením řízení o dědictví věcně legitimován k uplatnění nároku na náhradu škody, který na něj přešel smrtí zůstavitele (k tomu opět srovnej výše zmíněný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2002, sp. zn. 25 Cdo 2393/2000). V popisovaných případech uplatňuje rovněž nárok někdo, komu ještě nebylo potvrzeno nabytí dědictví. Tím spíše (argument logického výkladu a *minori ad maius*) je nutné pohlížet na posuzovaný nárok jako na uplatnitelný jediným dědicem až po právní moci usnesení o dědictví (kdy tu již panuje na základě pravomocného rozhodnutí soudu jistoty o tom, kdo je dědicem zůstavitele), vyplývá-li současně ve vztahu k (případné) zůstavitelově pohledávce, že nedošlo dosud k jejímu vypořádání v řízení o dědictví (pozůstalosti) nebo (z důvodu její spornosti mezi více dědici) v řízení zahájeném žalobou podanou podle ustanovení § 189 odst. 1 z. ř. s. (před 1. 1. 2014 obdobně podle ustanovení § 175y o.s.ř.) (srovnej obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2015, sp. zn. 21 Cdo 503/2015). Je přitom třeba zdůraznit, že otázka aktivní věcné legitimace žalobkyně a), coby jediného dědice v předmětném sporu nezávisí na tom, zda (případná) pohledávka zůstavitele za žalovaným z titulu bezdůvodného obohacení, vzniklého převodem peněžních prostředků z účtu zůstavitele před jeho smrtí bez právního důvodu, byla uplatněna v pozůstalostním řízení (zahrnuta do aktiv dědictví), jak nesprávně dovodily soudy nižších stupňů, nýbrž na tom, že rozhodnutím soudu potvrzujícím žalobkyni a) nabytí dědictví bylo postaveno najisto, že je jediným dědicem zůstavitele, a tedy že je oprávněna domáhat se těch práv, jichž se mohl domáhat samotný zůstavitel, a která jeho smrtí nezanikla.

30. Jestliže odvolací soud své závěry opíral o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 10. 2004, sp. zn. 22 Cdo 1826/2004, pak nebral náležitě v úvahu, že závěry přijaté v tomto rozhodnutí (stejně jako v

dalších rozhodnutích týkajících se právní úpravy účinné do 31. 12. 2013), nelze na projednávaný případ aplikovat, neboť rozhodnutí vycházejí z dřívější obsahově odlišné procesní úpravy, když pro předmětné rozhodnutí ve věci bylo rozhodné dědické řízení po zůstaviteli zemřelém v roce 1971 (k tomu shodně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 12. 2024, sp. zn. 24 Cdo 3171/2024).

31. Lze tak v souladu s dlouhodobou judikaturou Nejvyššího soudu shrnout, že ve vztahu k tvrzeným pohledávkám dědice nic nebrání jejich uplatnění i po skočení pozůstalostního řízení vůči třetím osobám žalobou podle části třetí o. s. ř., a to zcela bez zřetele k tomu, zda byly výslovně v pozůstalostním řízení projednány či nikoliv (srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2019, sp. zn. 24 Cdo 972/2019).

32. Na vysvětlenou Nejvyšší soud dodává, že úvahy o tom, že v rámci tzv. dědické ingerence musí být v rámci pozůstalostního řízení projednán veškerý majetek zůstavitele, jsou poplatné dřívější právní úpravě účinné do 31. 12. 2013, nadto ani v uvedené době se neuplatňovaly bezvýhradně, neboť např. věřitelé zůstavitele při posuzování míry odpovědnosti dědice za dluhy zůstavitele nebyli vázáni rozsahem aktiv a pasiv uvedených v usnesení o dědictví a mohli prokazovat, že dědicové zatajili nebo neoznačili aktiva nebo naopak nadhodnotili pasiva dědictví a odpovídají za závazky zůstavitele ve vyšší míře, než by odpovídalo usnesení o dědictví (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 12. 2014, sp. zn. 21 Cdo 4197/2013). Usnesení o dědictví není ani za současné právní úpravy v rozsahu vymezení jmění zůstavitele (jeho aktiv a pasiv) závazné pro třetí osoby (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2024, sp. zn. 24 Cdo 1754/2022), přičemž paternalistický pohled, podle něhož musí být v pozůstalostním řízení projednán veškerý majetek (vyjma majetku sporného), nemůže obstát i s ohledem na změnu právní úpravy. Tak např. dodatečné projednání pozůstalosti se nyní provádí nikoliv z úřední povinnosti, jako tomu bylo do 31. 12. 2013 podle § 175x o. s. ř. ve znění tehdy účinném, ale jen na návrh některého z dědiců (§ 193 odst. 2 o. s. ř.), rovněž zamlčel-li dědic aktivum či nadhodnotil-li pasivum pozůstalosti, popř. bylo-li aktivum či pasivum pozůstalosti sporné ve smyslu § 172 odst. 2 věta druhá a § 173 in fine z. ř. s., má kupř. nepominutelný dědic právo podat žalobu proti dědici či dědicům o zaplacení či dorovnání povinného dílu, aniž by to samozřejmě bylo podmíněno (dodatečným) autoritativním rozhodnutím o dědickém právu k tomuto jmění (srov. již zmiňované usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 11. 2023, sp. zn. 24 Cdo 2330/2023, uveřejněné pod číslem 84/2024 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Stejně tak se může tzv. oprávněný (pravý) dědic domáhat vlastnickou žalobou ochrany proti tzv. nepravému dědici a ani on samozřejmě není vázán rozsahem aktiv a pasiv, které byly projednány v pozůstalostním řízení a na něž pomýšlelo usnesení o dědickém právu. Lze tak shrnout, že ve vztahu mezi dědicem či dědici, kterým bylo potvrzeno nabytí dědictví na straně jedné a jinými osobami na straně druhé je pro uplatňování majetkových nároků někdejšího zůstavitele zpravidla nevýznamné, zda byly jako aktiva výslovně projednány v pozůstalostním řízení. Odvolací soud (a spolu s ním i soud prvního stupně) se tak odchýlil od závěrů rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2019, sp. zn. 24 Cdo 972/2019, podle něhož „z pohledu aktivní legitimace dědice (jediného účastníka řízení o pozůstalosti po zemřelém majiteli účtu) k podání žaloby o zaplacení pohledávky zůstavitele vzniklé za jeho života vůči osobě s dispozičním oprávněním k jeho účtu proto není (ani nemůže být) významné zda pohledávka byla v řízení o pozůstalosti jmenovitě zařazena do majetku zůstavitele (jeho aktiv), anebo zda bylo (obecně) stanoveno, že aktiva pozůstalosti tvoří práva a povinnosti zůstavitele jako majitele účtu“. Současná procesněprávní úprava si klade za cíl v pozůstalostním řízení prioritně určit okruh dědiců zůstavitele, aby tak bylo v zájmu třetích osob, pokud možno co nejdříve najisto postaveno, kdo je dědicem zůstavitele a kdo tedy, a případně v jakém rozsahu, vstoupil do jeho práv a povinností. K co možná nejúplnějšimu a pravdivému vymezení (nesporných) aktiv a pasiv pozůstalosti jsou pak v úvahu přicházející dědicové stimulováni především pod hmotněprávní hrozbou tzv. ztráty výhody soupisu ve smyslu § 1688 odst. 1 písm. a) a b) o. z., v jejímž důsledku posléze dědicové odpovídají za veškeré dluhy zůstavitele bez omezení (§ 1704 o. z.).

33. Z důvodů výše uvedených tedy není závěr soudu prvního stupně ani odvolacího soudu o nedostatku aktivní legitimace žalobkyně a) k podání předmětné žaloby správný. S ohledem na řečené je nadbytečné se zabývat dalšími námitkami obsaženými v dovolání žalobkyně a), neboť výsledné právní posouzení ze strany dovolacího soudu by jejich navazující prověření nijak neovlivnilo.

34. Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. je-li dovolání již jinak (ve smyslu § 237 nebo § 238a o. s. ř.) přípustné, dovolací soud z úřední povinnosti přihlédně též k tzv. zmatečným vadám uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

35. Soud prvního stupně se dopustil zásadního procesního pochybení, jestliže žalobkyni a) svévolně poučoval o tom, že pro její aktivní legitimaci a s tím spojenou možnost úspěchu ve sporu je nezbytná účast žalobkyně b). V civilním sporném řízení platí, že je to žalobce, coby pán sporu (dominus litis), který sám vymezuje, komu bude svůj návrh adresovat, čeho se jím bude domáhat (jak bude znít žalobní petit) a na základě jakých skutečností (tedy jak svůj nárok ukotví v rovině skutkové). Poučovací povinnost soudu je zásadně vymezena v ustanovení § 5 o. s. ř., podle něhož soudy poskytují účastníkům poučení o jejich procesních právech a povinnostech. Z citovaného ustanovení jednoznačně vyplývá, že soudy nejsou povinny (ani oprávněny) poskytovat účastníkům v rámci občanského soudního řízení jiné poučení, než o procesních právech a povinnostech. Nemohou (a nesmí) proto účastníky poučovat o hmotném právu, tedy ani o tom, kterých práv (případně povinností) by se mohli (měli) podle hmotného práva domáhat (o nepřípustnosti hmotněprávního poučení srovnej též nálezy Ústavního soudu ze dne 18. 4. 1995, sp. zn. I. ÚS 153/94, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 3. 2008, sp. zn. 22 Cdo 112/2007, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2011, sp. zn. 21 Cdo 3820/2009). Vzhledem k tomu, že uvedená vada ale nemá význam pro další osud právě projednávané věci [dovolání bylo podáno pouze žalobkyní a), která se žalobkyní b) netvoří tzv. nerozlučné společenství, neboť procesní úkony žalobkyně a), včetně podání dovolání, platí toliko pro ni samotnou (ve smyslu § 91 odst. 1, § 242 odst. 2 písm. b) o. s. ř.)], přikročil Nejvyšší soud ke zrušení rozsudku odvolacího soudu toliko ve vztahu mezi žalobkyní a) a žalovaným, neboť v tomu odpovídajícím rozsahu nebylo právní posouzení odvolacího soudu správné (§ 243e odst. 1 a odst. 2 věta první o. s. ř.). V rozsahu, jímž byla žaloba zamítnuta (zřejmě) vůči žalované b) a v němž bylo rozhodnuto o nákladech řízení mezi žalobkyní b) a žalovaným, zůstal rozsudek soudu prvního stupně i rozsudek odvolacího soudu tímto rozhodnutím nedotčen (§ 242 odst. 2 písm. b/ ve spojení s § 243b a § 206 odst. 2 věta první o. s. ř.).

36. Důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu přitom přiměřeně platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, Nejvyšší soud zrušil i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

37. V dalším řízení jsou soudy obou stupňů vázány vysloveným právním názorem dovolacího soudu (§ 243g odst. 1 věta první, ve spojení s § 226 o. s. ř.) a budou se zabývat již jen žalobou podanou žalobkyní a) vůči žalovanému a obranou žalovaného proti takové žalobě.

Další články:

- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ušlý zisk](#)
- [Škoda vzniklá provozní činností](#)

- [Styk dítěte s osobou společensky blízkou](#)
- [Spotřebitel](#)
- [Náležité odůvodnění jako procesní záruka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Poučení účastníka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)